EEN KOLENMIJN TE WALEM - ANNO 1745.

Als het niet zwart op wit stond en niet notarieel was vastgelegd, zouden we niet geloven, dat Valkenburg en naaste omgeving op het punt gestaan heeft een mijncentrum te worden als Kerkrade en Heerlen! Twee eeuwen geleden, n.l. in 1745, zijn er niettemin pogingen gedaan door een 'landelijk consortium' uit Walem-Klimmen, om concessie te verkrijgen bij de hoge regering om kolen te mogen exploiteren en wel in de wei van weduwe Vaes-Huntjens 'op gen koulen'.

Natuurlijk, alle begin is moeilijk - ook kolen exploiteren - en daarom wilde men bij gebrek aan machineriën maar alvast eens met de schop de grond openleggen. In tegenstelling met tuin-kolen werden te zoeken kolen 'koel-kolen' genoemd en men verwachtte van de vondst een gehele ommekeer in het dagelijkse kalme bedrijf van kleine keuters en knechten. Het gehele land van Valkenburg zou zijn inwoners niet meer naar Aken of Kerkrade hoeven te sturen om op een kruiwagen of hondekar een zakje kostbare kolen te halen, wanneer deze vlak bij huis zouden te vinden zijn.
Bovendien heeft men bij de opzet gedacht aan de vermeerdering der tolgelden aan het bekende 'Bareer' te Klimmen, waar een druk verkeer zou ontstaan van kolen-kopende mensen. En wat zou dat een voordeel zijn voor het gehele land der Staten van Holland als men hier weer wat meer belasting kon innen! Men koos een der knapste advokaten uit, n.l. de heer Limpens, om deze zaak in Den Haag te gaan bespreken en desnoods met nog enige pleisters erbij. Wij geven het wat moeilijk te lezen stuk in zijn oorspronkelijke vorm zoals notaris L'Allemande uit Valkenburg het opstelde onder ee 5-tal getuigen. Wij vermoeden, dat nu nog in de buurt van Walem, Klimmen en In de Koulen oude personen wonen, die zich iets hiervan herinneren.

Hier volgt de opgestelde notariële akte:
"Op heden 23 febr. 1745 compareerde voor mij onderschreven notaris openbaar bij hare Majesteit Souvereine Raad van Brabant geadmitteerd binnen de stad Valkenburg residerende ende te presentie van de ondergenoemde getuigen de eersame Hendrik Habets weduwnaar van wijlen Elisabeth Claessens, Joannes Meursin huwelijk met Cathrijn Ghielen, ende Jan van Stockhem in ehestoel (huwelijk) met Anna Marie Cleijnen, de voorschreven en laatste genoemden wesende inwoonderen der iurisdictie van Schin op Geul, lande van Valckenborgh partagie van hare coninckIijcke majesteit, de coning van Hongarije en Bohemen, ende de tweede genoemde comparant wonends in de hoofdbank van Climmen omtrent de limicten der voorschreven iurisdictie van Schin op Geul doch gepossessioneert zijnde in de gemelde iurisdictie, alle welcke voorschreven comparanten te kennen geven, hoe dat zij door enige personen uit het landje van Ter Heyden bij Aken geinformeerd zijn geweest, dat binnen de voorschreven iurisdictie van Schin op Geul ende namelijk binnen of omtrent de dorpe van Walem in die aarde zouden schuilen een menigte van brandkolen zo wel als in het voorschreven landje van Ter Heyde en dat zij compasanten dienvolgens sulks met het laten slaen van die rolde (wichelroede!) zouden hebben doen approberen door luiden hun daartoe verstaande alsmede dat zij comparanten dienshalve van intentie zijn benefens en met goedvinden van alle anderen inwonenden der voornoemde iurisdictie van Schin op Geul om een Koel-Koulle te laten oprichten en voor eerst in de aarde te doen golven of graven in de weide van zekere weduwe Vaes-Huntjens gelegen 'op gen Koulen' bij de voorschreven dorp van Waelem, territoir van hare gemelde Majesteit.

Met derzelfde en harer kinderen bewilligen en volgens conventie met dezelfde gemaakt en zulks niet alleen tot gerief van het gehele land van Valckenborgh dan ook zelfs tot vermeerderinge van hare Majesteits incomsten

van den tol van voorschreven land, doch die voorschreven comparanten onderricht zijnde dat zulks niet en mag geschieden zonder speciaal octrooi geoptineerd te hebben van de souvereine, zo is dat zij comparanten verklaard hebben zo als (zij) doen bij deze speciaal te constitueren ende te authoriseren de heer advokaat M. W. Limpens, om in hun naam en van hunnentwegen requestie te presenteren of doen presenteren in hare Majesteits souvereinen Raad van Brabant ten einde aldaar te inspecteren van het vooreenoemde octrooi en om dienaangaande verder te doen of te laten doen hetgeen bij de heer Limpens daartoe zal bevinden te behoren met naar deze macht om een of meer procureurs en advokaten zo nodig in deze zake te substitueren, belovende de comparanten te houden voor goed, bondig en van waarde allen hetgeen de comparanten voorschreven heeren geconstitueerden of deszelfs gesubstitueerden dien-aangaande zullen doen of laten geschieden onder obligatie van hun respectieve personen en goederen en verders als naa rechten met consent derselven ad realisandum en constitutie ten dien ut moris (zoals gebruikelijk). Aldus geconstitueerd op dag, maand en jaar ut supra (als boven) ten huize van Joannes Nelissen binnen de iurisdictie van Schin op Geul, ten presentie van de eersame Johannes Nelissen en van deszelfs broeder Baltus Nelissen beide als getuigen"

Hendrik Habets
Johannes Meurs
Johannes van Stockem
Johannes Nelissen
Baltus Nelissen

Jos L'Allemand
Notaris publicus regius m.p.p.

Dit stuk is in zijn geheel overgenomen uit:
'100 Geschiedkundige Schetsen uit het Land van Valkenburg'
door Gerlach van Straebeek
(Ad. Welters, pastoor)